

(cím, kiadási hely szerint). Terveik között szerepel az összetett keresési lehetőség bevezetése.

A *gyermekrészleg* a 4–14 éves korosztályt, illetve szüleit, nevelőket látja el illusztrált, érdekes „olvasnivalóval”, de kérdések tehetők fel itt népszerű szerzőknek, elolvashatók a gyerekek olvasónaplói, a Dr. Internet rovatban matematikai és természettudományos ismeretek lehettek, és időnként íróversenyt rendeznek a kicsik számára.

Külön figyelmet fordítanak a *tizenévesekre*. Az egyetemokről-főiskolákról szóló hírek mellett szórakozási lehetőségekre, klubokra hívják fel a figyelmüket, de van kimondottan rájuk szabott szépművészeti, irodalmi és társadalomtudományi oldal is.

A *könyvtárosok számára interaktív fórumot* igyekeznek teremteni az ismeretek és tapasztalatok kicserélésére számos témakörben: könyvtárak és technológia (pl. Internet, OPAC), a munkában felhasználható források (tájékoztató és gyarapítási segédletek stb.), a könyvtárosokat és információs szakembereket foglalkoztató aktuális kérdések (szerzői jog, a könyvtárak társadalmi képe stb.), szakmai fejlődés (szakmai kapcsolatok, eseménynaptár, állások stb.), könyvtárak és könyvtá-

rosok tájékoztatása (pl. az elektronikus katalógusokról, a könyvtárosképzésről, szakfolyóiratokról és tájékoztatói segédletekről).

Számos kisebb „részleg” található még a könyvtárban. Foglalkoznak az *internetes kereséssel*, meg lehet ismerkedni a keresőgépekkel, és van egy ún. all-in-one, különböző keresőeszközöket egyesítő keresőlap. A *tanterem* a számítógéphasználat oktató célzatú interaktív tanulását teszi lehetővé egyebek mellett. Megkíséreltek egy *virtuális közösséget* létrehozni a telnet MOO (Multiuser Object Oriented) környezetében, de ez még problematikus. A *kiállítóteremben* digitális „kiállítási tárgyak” láthatók, és hasonlók készítésére ösztönzik a nézőket.

Az IPL nem kíván a hagyományos könyvtár helyébe lépni. Inkább meg akarja mutatni, mire jó a hagyományos könyvtári szemlélet a meglehetősen kaotikus elektronikus térben. Hiperlinkekkel irányított bemutató segít eligazodni ebben a sajátos könyvtárban.

/PACK, T.: A guided tour of the Internet Public Library. = Database, 19. köt. 5. sz. 1996. p. 52–56./

(Orbán Éva)

Lengyel törekvések a tudományos-műszaki információs rendszer törvénybe foglalására

Alighogy elkészült a tudományos-műszaki tájékoztatás 2000-ig tartó fejlesztésének programja, törvénytervezet is született a tudományos-műszaki tájékoztatás országos rendszeréről. Ez a tervezet nem első a maga nemében, ui. a 80-as évek végéig több változatban is kimunkálták e tevékenység törvényi szabályozását. Ezek azonban a társadalmi és intézményi átalakulások forгатagában sorra-rendre megfeneklettek, majd mintha meg sem születtek volna, sokáig hallgattak róluk.

1993-ban a *Tudományos Kutatási Bizottság* (Komitet Badań Naukowych) egyik határozatával életre hívta azt a grémiumot, amelynek tiszte az országos tájékoztatáspolitikai kérdéssel való foglalkozás lett (Zespól do Spraw Krajowej Polityki w Zakresie Informacji Naukowej). A szóban forgó dokumentumokat e grémium egyik munkacsoportja dolgozta ki 1994 és 1997 között.

Magáról a fejlesztési programról lapunk korábban már közölt referátumot (TMT, 1998. 1. sz. p. 42.). Itt egy olyan közleményre hívjuk fel a figyelmet, amely a program rendszerszervezéssel, a tudományos információk használóival és információs szükségleteikkel, az információvagyonnal

kapcsolatos elképzeléseit magyarázza immár a törvénytervezet meghagyásaival és rendelkezéseivel összhangban. Ezenkívül az országos információs rendszer fejlesztésének koordinálásával is foglalkozik; e feladatot – akárcsak a törvénytervezet – magasan pozicionált szervre, a Tudományos Kutatási Bizottságra bízná.

Ami a törvénytervezetet illeti: időközben máris intézményi véleményezési folyamat keretében tesztelték. A többség pozitív reflexiói mellett ellenvélemények is megfogalmazódtak a tervezettel szemben. Így mindenekelőtt a majdani törvény nevével kapcsolatban merült fel több ötlet (törvény a tudományos-műszaki tájékoztatásról; törvény az információs tevékenységről a tudomány és a technika területén; törvény az információs szolgáltatásokról), mígnem a *törvény a nyilvánosan hozzáférhető tudományos-műszaki információkészeletről és az információs tevékenységről* elnevezés mellett döntöttek.

Többen felvetették, hogy ugyan mi szükség van erre a törvényre. A válasz: nélküle az országban nem képzelhető el a továbbiakban érdemi információs tevékenység, mivel

- meg kell értetni a tájékoztatás jelentőségét a társadalmi-gazdasági folyamatokban;
- biztosítani kell e tevékenységhez a megfelelő pénzügyi alapokat;
- gondoskodni kell az információs szakemberek képzéséről és motiválásáról.

Mások a speciális törvényre való törekvéssel nem értettek egyet, s helyette egységes könyvtári-információs törvény kimunkálása mellett szavaztak. A fenti kifogásokra a következő (csúsztatásuktól sem ment) válaszok születtek:

- igaz ugyan, hogy a könyvtárak információs intézmények, de korántsem a legfontosabbak (ami legfeljebb csak akkor állítható, ha nemcsak a tudományos és szakkönyvtárakat vesszük, hanem minden más könyvtárat is);
- az „információs munka” meghatározás kizárja a könyvtári munka olyan fontos komponenseit, mint pl. az állománygyarapítás és a kölcsönzés (ami könyvtáros nézőpontból ismét csak félremagyarázás);
- miközben a levéltárak és a múzeumok ugyancsak információs intézmények, mégis – nem mint a könyvtárak – saját speciális törvényekre törekszenek.

A tervezet élén a *preambulum* áll, amely a szabályozás alapvető céljait és elveit rögzíti velős formában. A tervezet érdemi része négy fejezetre tagolódik.

Az *első fejezet* az országban folyó információs tevékenység rendeltetését, alapelveit és szervezeti irja le a kellő tüzetességgel, és a „törvény alkalmazásában” jegyében listát is közöl a később előforduló kifejezések értelmezését megadva. Itt van meghatározva az állam információs politikájának kötelemszere, többek között a nyilvános hozzáférés garantálása (ez azonban nem szabadpolcos hozzáférés), és a finanszírozási kötelezettség „terjedelme”.

A következő szabályozási téma a rendszerbe tartozó intézmények, szervek (köztük a Tudományos Kutatási Bizottság) felelősségének rögzítése az országos információs rendszer működésében.

A *második fejezet* az Országos Információs Rendszerbe tartozó szervezeteket-intézményeket határozza meg. Közöttük vannak kötelező jelleggel tagok és önkéntes tagok. Az előbbiekre – a vajdasági könyvtárakkal bezárólag – a költségvetésből dotált központi szerepkörű intézményekből verbuválódik. Valószínűleg a minősítés intézménye is része lesz majd a törvénynek, ami az önként jelentkezők felvételét van hivatva érdemévé tenni.

Különösen fontos a tervezetnek az a része, amely az információs tevékenység finanszírozásának, hitelben részesítésének és szponzorálásának alapelveiről szól. Ezzel kapcsolatban igencsak meglódukt a hozzászólók fantáziája, és kedvezőbbnél kedvezőbbnek látszó ötleteket produkált. E vonatkozásokban a végső szót nyilvánvalóan az illetékes állami szervek fogják kimondani, s ez aligha lesz több, mint a még akceptálható kompromisszum.

A *harmadik fejezet* a rendszerben tevékenykedő munkatársak szakmai önkormányzatának jogszabályait sorolja fel, illetve a rendszer munkajogi szabályait rögzíti. Mindkét vonatkozásban arról van szó, hogy az általános jogszabályok és szabályok milyen sajátosságok figyelembevételével érvényesítendőek a rendszer kereteiben. E fejezethez nem érkeztek érdemi észrevételek és javaslatok.

A *negyedik fejezet* zárórendelkezéseket tartalmaz. Többek között előírja, hogy hat hónapon belül az illetékes főhatóságoknak a törvényhez ki kell adniuk a végrehajtó rendelkezéseket.

/KULIKOWSKI, J. L.: Uwagi o „Programie Rozwoju Informacji Naukowej i Technicznej w Polsce”. = Bibliotekarz, 7–8. sz. 1997. p. 3–7.

SZEWIC, A.: Wprowadzenie do projektu ustawy o publicznie dostępnych zasobach informacji naukowo-technicznej i o działalności informacyjnej. = Bibliotekarz, 6. sz. 1997. p. 4–8./

(Futala Tibor)

Tájékoztató az NKA Könyvtári Szakmai Kollégiuma 1997. októberi döntéséről

A Nemzeti Kulturális Alap Könyvtári Szakmai Kollégiuma új pályázat kiírása helyett 1997. októberi ülésén felülvizsgálta az 1997 tavaszán kiírt pályázatra beadott, és egyszer már elbírált kérelmeket. A felülvizsgálatra a kollégium részére biztosított pótkeret adott lehetőséget. A korábban csak részben támogatott, vagy támogatásban nem részesített, de szakmailag értékes pályázatok kö-

zül 134 számára szavazott meg és osztott szét vissza nem térítendő támogatásként mintegy 35 millió forintot.

/Nemzeti Kulturális Alap Hírlevele, 20. sz. 1997. december 10., p. 891–901./

(V. P. É.)